

خشونت در مدارس

محمد داوری

چند روزی است که تصویر يك دانش‌آموز سیستان و بلوچستانی در شبکه‌های اجتماعی دست به دست می‌چرخد و صورت کبود و زخمی او که گفته می‌شود اثر تنبیه معلم اوست، احساسات عمومی را جریحه‌دار کرده است و همه افراد با این کودک دبستانی همدلی کرده و خشونت اعمال شده توسط معلم مربوطه را محکوم کرده‌اند. بی‌تردید این خشونت محکوم است و باید از نظر حقوقی مورد پیگرد قرار گیرد و با توجه به اینکه این نخستین مورد نیست و آخرین مورد هم نخواهد بود، لازم است کارشناسان و صاحب‌نظران و کنشگران صنفی و مدنی به ویژه معلمان فعال در عرصه عمومی و رسانه‌ای به تحلیل خشونت در مدارس بپردازند. در همین راستا من هم به نوبه خود از چند منظر خشونت در مدارس را مورد توجه قرار می‌دهم. الف) خشونت ساختاری: نظام آموزشی ما و به تبع آن کانون مدرسه خشونت‌زا است، چراکه این نظام متمرکز و دستوری، ذاتاً به دلیل عدم توجه به نیازهای روانشناختی معلم و دانش‌آموز و مشارکت‌گریزی با اعمال نظرها و اعمال سلیقه‌ها به تولید خشونت دامن می‌زند و از همان لحظه ورود معلم و دانش‌آموز به مدرسه ما شاهد این محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های خشونت‌زا هستیم. ب) غیبت زیباشناختی در مدرسه: متاثر از مورد الف در ابعاد مختلف، رویکرد هنری و زیباشناختی در مدرسه غایب بزرگ است از پوشش و آرایش معلم و دانش‌آموز گرفته تا در و دیوار مدرسه و کلاس، متاسفانه فضای مدرسه و کلاس خشک و بی‌روح است و برنامه‌های خشک و کلیشه‌ای هم کمترین زیبایی و شادی خلق نمی‌کنند و حتی زنگ‌های هنر هم چندان خبری از خلق زیبایی و نشاط نیست. ج) معلمان ناراضی و ناتوان: متاثر از دو عامل الف و ب و متاثر از ضعف در فرآیند مدیریت منابع انسانی از جذب تا پرورش و نگه‌داشت معلم و متاثر از اوضاع معیشتی معلمان، متاسفانه بیشتر معلمان از شرایط حرفه خود ناراضی و در ایفای نقش حرفه‌ای خود ناتوان هستند و یکی از تبعات این نارضایتی و ناتوانی را ما در اعمال خشونت‌های آشکار و پنهان مشاهده می‌کنیم بنابراین تا زمانی که این اوضاع و شرایط وجود داشته باشد تولید خشونت نیز اجتناب‌ناپذیر است. د) دانش‌آموزان و خانواده‌های آسیب‌زا و آسیب‌پذیر: بی‌تردید تولید خشونت میان معلم و شاگرد امری دوجانبه

است به این معنا که هر رابطه‌ای ذاتاً خشونت‌زا نیست و احتمال تولید خشونت در رابطه با دانش‌آموزی که متاثر از شرایط نامناسب اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی و خانوادگی مستعد تولید خشونت است بیشتر بوده و اگر معلم نیز در چنین بستری باشد این احتمال تشدید خواهد شد. به‌طور کلی باید گفت خشونت در مدارس که بخشی از جامعه است نشان از يك شرایط کلی خشونت‌زا در کشور دارد و آن‌قدر این شرایط تشدید شده و گسترش پیدا کرده است که به لطیف‌ترین رابطه بعد از رابطه مادر و پدر با فرزندان، یعنی رابطه معلم و شاگرد هم کشیده شده است. البته ناگفته نماند که خشونت‌های پنهان و خشونت‌های عاطفی و ذهنی و روانی چندین برابر خشونت‌های جسمی و آشکار است که آسیب‌های عمیق و گسترده و ماندگاری را در شخصیت افراد می‌گذارد. بنابراین امید است چاره‌ای اساسی برای این معضل فراگیر به ویژه در مدارس اندیشیده شود.

منبع: روزنامه اعتماد 25 فروردین 1403 □□□□□□